

<http://dx.doi.org/10.15762/ZH.2015.16>

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA
„AKTEURE MITTELALTERLICHER AUßENPOLITIK:
DAS BEISPIEL OSTMITTELEUROPAS”
MARBURG, 14–15 XI 2014 ROKU

W połowie listopada 2014 r. w Marburgu, w gościnnych pomieszczeniach Herder-Institut für Ostmitteleuropaforschung odbyła się dwudniowa konferencja poświęcona graczom (aktywnym uczestnikom) polityki zewnętrznej w średniowieczu na przykładzie Europy Środkowo-Wschodniej. Organizatorami tego wydarzenia byli dr Norbert Kersken z Herder-Institut oraz dr Stephan Flemming z Friedrich-Schiller-Universität w Jenie. N. Kersken dokonał wprowadzenia w tematykę konferencji, przedstawiając główne problemy badawcze związane z tytułowym zagadnieniem i stanem badań w poszczególnych obszarach. Zgodnie ze stworzoną przez organizatorów koncepcją sympozjum zostało podzielone na trzy bloki tematyczne, chociaż niekiedy problematyka prezentowanych w ich ramach referatów wzajemnie się przenikała.

Pierwszy blok tematyczny został poświęcony czynnikom dynastycznym w powiązaniach „międzynarodowych” („Dynastische Träger von Außenbeziehungen”). W jego ramach referat jako pierwszy wygłosił Robert Antonin z Ostrawy, który zajął się polityką ostatnich Przemysławidów i jej narzędziami, do których zaliczył m.in. stosowanie systemu lennego oraz uprawianą na dużą skalę propagandę władzy. Przemysławowi Ottokarowi II oraz Wacławowi II sprzyjała jednocześnie dezintegracja polityczna Rzeszy, Polski i Węgier. Rimvydas Petrauskas z Wilna analizował formy i możliwości prowadzenia polityki zagranicznej przez pogańskich książąt Litwy w drugiej połowie XIV w. Należały do nich m.in. inicjatywy chrystianizacyjne oraz polityka małżeńska. Jako kolejny wystąpił Rafał Simiński ze Szczecina, który podjął kwestie polityki księstwa słupskiego, szczególnie w odniesieniu do zakonu krzyżackiego. Autora interesowały: udział książąt w stosunkach zewnętrznych, charakterystyka książęcych dyplomatów oraz rola stanów pomorskich na polu dyplomacji. Referat nieobecnej Lenki Bobkovej z Pragi o rokowaniach w Wyszehradzie i Trenczynie z 1335 r. między Czechami, Węgrami, Polską i Krzyżakami odczytał N. Kersken.

Drugi blok tematyczny był skoncentrowany na roli stanów w powiązaniach zewnętrznych („Stände als Träger von Außenbeziehungen”). Na jego zawartość złożyły się wystąpienia kolejnej grupy uczestników konferencji. Tetiana Grygorieva z Kijowa skupiła się na relacjach Polski i jej wschodnich sąsiadów na przełomie XV i XVI w. w obliczu ekspansji tureckiej. Z kolei Alexander Baranov z Berlina przedstawił formy i mechanizmy stosunków między mistrzem zakonu krzyżackiego w Inflantach Berndem von der Borchem a wielkim księciem Moskwy Iwanem III. Już tytuł wy-

stąpienia wskazywał, że kształtowały się one „pomiędzy sojuszem a konfrontacją”. Stephan Flemming z Jeny zajął się obecnością i działalnością przedstawicieli saskich elit w otoczeniu ostatnich wielkich mistrzów w Prusach – księcia saskiego Fryderyka i Albrechta Hohenzollerna. Skala tej swoistej emigracji była pokaźna, a referenta interesowało oddziaływanie tych osób na kształt wydarzeń w Prusach i na powiązania między Wettynami a zakonem krzyżackim. Z kolei Julia Burkhardt z Heidelbergu przedstawiła uwagi na temat roli odgrywanej w polityce zagranicznej (na trzech obszarach: wojny i pokoju, sojuszów i powiązań dynastycznych oraz działalności posłów) przez sejm w Polsce i na Węgrzech. Natomiast Dariusz Wróbel z Lublina zaprezentował samodzielną działalność polskich panów na polu dyplomacji w czasie dla państwa bardzo trudnym: bezkrólewia z lat 1382–1386 oraz małoletniości Władysława III Jagiellończyka w latach 1434–1438. Sekcję marburskiej konferencji poświęconą roli stanów zakończyło wystąpienie Uwe Trespa (Poczdam, Düsseldorf) o polityce zagranicznej Królestwa Czeskiego w drugiej połowie XV w. „Przemoc i dyplomacja” to dwa środki prowadzenia tej polityki, szczególnie trudnej za panowania husyckiego króla, Jerzego z Podiebradów.

Ostatni konferencyjny set nosił tytuł „Uczeni, pośrednicy i doradcy” („Gelehrte, Vermittler und Beraten”). Rozpoczął go referat Daniela Bagiego z Pecs, który przedstawił środowiska zaangażowane w sprawę sukcesji andegaweńskiej w Polsce z omówieniem podstawy źródłowej i literatury – zarówno polskiej, jak i węgierskiej. Natomiast Mario Müller z Chemnitz zaprezentował tematykę czynników i instrumentów polityki zewnętrznej realizowanej przez margrabiów brandenburskich. Zauważalna była tutaj, poczynając od końca XIV w., postępująca profesjonalizacja osób zaangażowanych w dyplomację. Niżej podpisany zreferował rolę króla Polski i jego doradców w stosunkach z zakonem krzyżackim, podkreślając dominującą rolę monarchy na polu dyplomacji. Ostatnim z referentów był Paul Srodecki z Giessen, prezentujący uwagi na temat roli humanistów jako dyplomatów na europejskich dworach. Od drugiej połowy XV w. humaniści funkcjonowali jako „intelektualni gastarbeiterzy”, jeżdżąc po dworach poszczególnych władców i przyczyniając się do rozwoju nowoczesnej dyplomacji.

Referat będący podsumowaniem i komentarzem do problemów poruszanych podczas obrad wygłosił Martin Kintzinger z Monachium. W trakcie konferencji on oraz Klaus Neitmann z Poczdamu odgrywali rolę „komentujących ekspertów” w toczonych dyskusjach. Właśnie ożywiona i wielowątkowa dyskusja stanowiła bardzo mocny punkt marburskiego spotkania, a organizatorzy zadbali o to, aby nie zabrakło na nią czasu. W jej trakcie poruszano kwestie fundamentalne, takie jak adekwatność dla średniowiecznych realiów terminów *Ostmitteleuropa*, państwo, polityka zagraniczna.

Druk materiałów pokonferencyjnych jest planowany w nieodległej przyszłości. Marburski tom ma szansę się stać znaczącą pozycją nie tylko dla wąskiej tematyki średniowiecznej *Aussenpolitik*.

Adam Szweda (Toruń)